

- Mesačník Transparency International Slovensko
- Vychádza s podporou USAID

Milí priatelia,

takmer každý rok v živote spoločnosti prináša niečo výnimočné. Pre našu krajinu, ako aj pre ďalších desať prístupujúcich krajín, je tento rok výnimočný vstupom do spoločenstva Európskej únie (EÚ). Do spoločenstva, ktoré nás počas prístupového procesu kritizovalo za taký jav, akým je korupcia.

Tento fenomén však nebol a nie je neznámou ani v členských krajinách EÚ. Dokonca sa podozrenia spojené s korupčným správaním dotkli aj Európskej komisie. Index vnímania korupcie za rok 2003 ukazuje, že korupcia je v priemere viac vnímaná v krajinách prístupujúcich do EÚ. Avšak niektoré staršie členské krajiny EÚ - napr. Taliansko či Grécko - majú horšie hodnotenie ako vybrané nové členské krajiny; príkladom je Estónsko či Slovinsko. Situácie teda nie je čierno-biela. Ako uviedol na výročnej prednáške TIS prof. Peter Eigen, EÚ nemá dostatočne jasný protikorupčný rámec a mnohým členským krajinám EÚ chýbajú základné protikorupčné pravidlá hry. Poukázal na chýbajúce pravidlá pre prístup k informáciám na federálnej úrovni Nemecka. Aj na Slovensku máme v protikorupčnej oblasti ešte mnoho práce pred sebou. Aj v rozšírenej EÚ.

V súvislosti so vstupom do EÚ by som rada upozornila na ďalší zaujímavý paradox - vstup do EÚ priniesol nový priestor pre korupčné správanie. Vzniká pri schvaľovaní projektov v rámci štrukturálnych fondov. Vždy totiž bude viac uchádzačov o podporu, ako je balík peňazí na to určených. Pokušenia sú na oboch stranách, na viaceré prípady som bola osobne upozornená. Počet podozrení narastá. A v tomto nám žiadna inštitúcia EÚ nepomôže. Systém, ktorý bude minimalizovať priestor pre korupčné správanie pri rozdeľovaní prostriedkov EÚ, si musíme na Slovensku vytvoriť sami. Je to výzva hlavne pre tých, ktorí sú za to priamo zodpovední a pre ktorých je rozdeľovanie fondov EÚ každodennou prácou.

Olga Reptová

Svetová banka hodnotila úroveň korupcie

(SME, 10. 4. 2004)

Štúdia Svetovej banky (SB) *Boj proti korupcii v transformujúcich sa krajinách*, ktorá hodnotí problém s korupciou v období rokov 1999 až 2002, konštatuje zlepšenie situácie. Podľa Cheryl Grayovej zo SB sa manažéri firiem z takmer polovice transformujúcich sa krajín stretávajú s úplatkárstvom menej v porovnaní s predchádzajúcim obdobím a zároveň konštatuje, že korupcia ovplyvňuje ich podnikanie čím ďalej v menšej miere.

Úroveň korupcie, či už v podobe frekvencie poskytovania úplatkov, ich výšky alebo toho, do akej miery korupcia zasahuje negatívne do podnikania, je však na druhej strane v mnohých tranzitívnych ekonomikách vysoká. Týka sa to Slovenska, rovnako ako Bosny a Hercegoviny, Bulharska, Macedónska, Gruzínska, Rumunska či Ukrajiny. Mnohé tranzitívne krajiny však prijali v posledných rokoch dôležité opatrenia a realizujú inštitucionálne reformy, ktoré po páde

komunizmu chýbali. Krajiny môžu, podľa SB, efektívne bojovať proti korupcii reformovaním verejných inštitúcií a dodržiavaním protikorupčných opatrení. Podrobné prieskumy môžu pomôcť stanoviť priority pre potrebné opatrenia v jednotlivých krajinách. Firmsy zo Slovenska vnímajú problém korupcie v podnikaní citlivejšie ako v okolitých štátoch. Iba firmy pôsobiace v Bielorusku a Poľsku vnímajú úplatky ako väčší problém než slovenské firmy. ◆

Požiadali o úplatok

(NOVÝ ČAS, 1. 4. 2004 a NÁRODNÁ OBRODA, 6. 4. 2004)

Päťročné väzenie hrozí dvom bratislavským dopravným policajtom - Michalovi S. a Lubošovi M. Podľa vyšetrovateľa Úradu boja proti korupcii mali policajti počas hliadkovania pri jednej z čerpacích staníc zastaviť vodiča, ktorému vraj ukázali fotografiu s autom prechádzajúcim križovatkou na červenu. Obaja tvrdili, že je to jeho auto. Za priestupok údajne

nežiadali dvojtisícovú pokutu, ale 500-koronový úplatok s tým, že na záležitosť zabudnú. Vodič, ktorý im peniaze dal, prípad oznámil policii.

V súvislosti s činnosťou dopravnej polície vyšetrovateľ obvinil z korupcie aj ďalšiu osobu: riaditeľa bratislavskej súkromnej firmy Petra V. z podplácania dopravného policajta. Peter V. za úplatok 20-tisíc Sk žiadal od policajta

výmenu vzorky jeho krvi. Tú Petrovi V. odobrali po dopravnej nehode, ktorú spôsobil 1. apríla v obci Podbieľ. Pri zrážke jeho auta so Škodou Felicia, ktorej nedal prednosť, utrpela posádka škodovky vážne zranenia. Policajti ponuku úplatku oznámil nadriadenému. V priebehu 3 hodín polícia pripravila akciu na zadržanie úplatkára. Policajtom dal pripravenú vzorku krvi a preddavok 10-tisíc Sk. Polícia ho hneď po odovzdaní peňazí zadržala. Súd rozhodol o jeho vzatí do väzby. ◆

Podozrenie z korupcie na okresnom úrade

(NÁRODNÁ OBRODA, 6. 4. 2004 a PRAVDA, 22. 4. 2004)

Vyšetrovateľ obvinil bývalého štátneho úradníka z Okresného úradu v Levciciach Csabu A., ktorý v rokoch 2002 a 2003 niekoľkokrát žiadal a prijal úplatky od osôb evidovaných na odbore sociálnych vecí. Sľuboval im rýchlejšie vybavenie ich žiadostí, ako aj

iné výhody. V zistených piatich prípadoch vzal obvinený úplatky v celkovej výške 41 500 Sk. Je sťahovaný na slobode, hrozí mu trest 1 až 5 rokov. Ďalšou obvinenou je i pracovníčka daňového riaditeľstva v Košiciach, ktorú polícia zatkla po tom, čo zobrala 12-tisícový úplatok. Peniaze dostala od

zubára, u ktorého daňové riaditeľstvo robilo kontrolu. Úradníčka sa s ním dohodla, že ak jej zaplatí do vrecka, bude platiť menej na daniach. Vyšetrovateľ ju obvinil z trestných činov korupcie a zneužitia právomoci. Pri vylúčení sa priznala, tvrdila však, že peniaze boli určené pre kolegu. ◆

Zajac pripravuje čakacie listy na operácie

(PRAVDA, 24. 4. 2004)

Ministerstvo zdravotníctva SR chce prispieť k odstráneniu korupcie pri čakaní na lekárske výkony, a to zavedením čakacích listov (*waiting list*). Pacient v skutočnosti nečaká na lekárske kapacity či voľnú operačnú sálu, ale na peniaze od zdravotných poisťovní, kon-

štatoval šéf rezortu zdravotníctva Rudolf Zajac. Rezort chce preniesť zodpovednosť na zdravotné poisťovne. Tie na návrh lekára rozhodnú, kto sa dostane na čakací list, ktorý musí byť zverejnený, legálny, transparentne kontrolovateľný a nebude sa v ňom smieť predbiehať, zdôraznil minister. Nepred-

pokladá, že pacienti po lekároch začnú korumpovať pracovníkov poisťovní, pretože sa zriadi úrad pre dohľad. Zajac zdôraznil, že zdravotné poisťovne budú musieť povinne najmenej polovicu svojho zisku venovať na znížovanie čakacích lehôt na operácie. Pacient, ktorý nebude chcieť čakať, si bude môcť pripoistiť takzvané predfinancovanie v komerčnej poisťovni. Takmer všetky štáty Európy, okrem Nemecka, majú zavedený inštitút čakacích listov. Čakacie listy budú podľa neho mimoriadne dôležité, aby sa skončilo s korupciou, lebo je to korupcia človeka v núdzi. ◆

TIS INFORMUJE

Dňa 31. 3. 2004 sa v priestoroch TIS uskutočnil seminár na tému *Prístup k informáciám ako protikorupčný nástroj*, ktorý bol určený pracovníkom krajských úradov a vybraných obvodných úradov.

Prípravné stretnutie pre druhé kolo monitorovania verejného obstarávania, ktoré sa zameria na 15 vybraných slovenských nemocníc, usporiadala TIS vo svojich priestoroch

14. 4. 2004. Na stretnutí bola podrobne predstavená nová metodológia monitoringu a dohodnuté ďalšie kroky uskutočnenia monitoringu, ktorý prebehne v najbližších mesiacoch.

Dňa 15. 4. 2004 zorganizovala TIS výročnú prednášku, na ktorú prijal tento rok pozvanie prof. Dr. Peter Eigen, zakladateľ a predseda Správnej rady Transparency International. Prednáška sa uskutočnila v Pálffyho paláci v Bratislave (viac informácií na 4.s.).

výber z TI Newsletter, Berlín, domácej a zahraničnej tlače

ÁZIA

INDONÉZIA: PREZIDENTKA PRIPUŠŤA PORÁŽKU V BOJI S KORUPCIOU

Prezidentka Indonézie Megawati Sukarnoputriová pripustila, že jej snaženia bojovať proti korupcii boli neúspešné. Spochybnila však, že by korupcia v krajine bola rozšírená až do takej miery, ako tvrdia jej oponenti. Na druhej strane úplatkárstvo vo vládných štruktúrach, v radoch polície a súdoch je v Indonézii častým javom. Členom Protikorupčnej komisie prezidentka oznámila, že ich spoločné doterajšie snaženia eliminovať úroveň korupcie nepriniesli výsledky, ktoré občania očakávali. Jej politická strana stratila tretinu podpory svojich voličov vinou rozšírených názorov, že M. Sukarnoputriová neurobila nič v boji proti rozšírenej korupcii. Kritici spochybňujú jej schopnosť komplexne uchopiť hospodársku a politickú situáciu v krajine. Protikorupčná komisia navrhla, aby budúci prezident písomne potvrdil sľub bojovať proti korupcii.

EURÓPA

BELGICKO: V ÚNII JE KORUPCIA NAD IMUNITOU

Poslancov Európskeho parlamentu (EP) môžu kedykoľvek bez ohlásenia navštíviť v ich kanceláriách pracovníci protikorupčného úradu OLAF, kopírovať ich dokumenty, prezerať ich počítače a hovoriť s ich spolupracovníkmi. Europoslanci sa jednoducho môžu stať objektom záujmu protikorupčných úradníkov. Rozhodol tak Európsky súdny dvor a zmietol tým zo stola námietku asi sedemdesiatich poslancov EP z Nemecka, Talianska a Rakúska. Tí totiž spochybňovali právo protikorupčných úradníkov prehladať ich úrady. Odvolávali sa na poslaneckú imunitu. Európska komisia je s rozhodnutím súdu spokojná. Prišlo v čase, keď v EP

odhalili machinácie s poslaneckými diétami. Rakúsky poslanec Hans-Peter Martin totiž zistil, že denné diéty vo výške 262 eur si vyúčtovali aj tí poslanci, ktorí sa na rokovaniach parlamentu nezúčastnili. Podľa H. P. Martina sa to od februára 2001 stalo 7200-krát, čo znamená škodu vo výške takmer dva milióny eur. Malo ísť hlavne o poslancov

skorumpovaný. Napriek tomu, že Česi majú pocit, že žijú v skorumpovanej krajine, 81% z nich sa spolieha na to, že práve štát bude proti úplatkárstvu bojovať. Samotní občania nie sú príliš ochotní sa do potláčania korupcie aktívne zapojiť. Vyplýva to z výsledkov medzinárodného prieskumu agentúry GfK, na ktorom sa zúčastnili občania

z Nemecka (hovori sa až o polovici poslaneckej frakcie), ale aj Veľkej Británie. Vedenie EP nezrovnalosti priznáva, ale zároveň tvrdí, že ak poslanec nesedí v rokovacej miestnosti, môže pracovať vo svojej kancelárii, prijímať voličov či novinárov. Ostré reakcie poslancov viedli k vylúčeniu H. P. Martina zo socialistickej frakcie EP. **(SME, 1. 4. 2004)**

ČESKO: PODĽA PRIESKUMU VÄČŠINA LUDÍ POVAŽUJE ČESKO ZA SKORUMPOVANÝ ŠTÁT

64 % českých občanov považuje svoj štát za

14 štátov strednej a východnej Európy. 37% českých občanov vníma ako najskorumpovanejšie prostredie úrady. Úplatkárstvu sa podľa opýtaných darí aj v zdravotníctve, na súdoch či v radoch polície. Ako najmenej korupčné prostredie je v českej spoločnosti vnímaná armáda a banková sféra. 81% respondentov je presvedčených o tom, že skorumpovaní politici, úradníci a podnikatelia tvoria prepojenú sieť a vzájomne sa podporujú. Za samozrejmé alebo bežné považuje úplatky až 61% českej populácie. 85% respondentov uviedlo, že nikdy nedali úpla-

tok, k poskytnutiu úplatku sa priznala viac než tretina Čechov. Riaditeľka českej pobočky Transparency International Adriana Krnáčová pripomenula, že podľa výsledkov Indexu vnímania korupcie (CPI 2003) sa Česká republika umiestnila na 54. mieste spomedzi 133 hodnotených krajín. A. Krnáčová dodala, že za posledné tri roky je Česko zhruba na stále rovnakej úrovni. Prieskum agentúry GfK mapoval názory celej populácie na korupčné prostredie - bežní občania sú podľa jeho autorov optimistickejší než podnikatelia a odborníci.

AFRIKA

NIGÉRIA: PÄŤ SUDCOV ČELÍ OBVINENIAM Z KORUPCIE

Päť sudcov prepustených pre prijímanie úplatkov s cieľom ovplyvniť rozhodnutie nigérijského volebného tribunálu sa čoskoro objaví na súde. Potvrdil to Justice Mustapha Akanbi, popredný predstaviteľ nezávislej protikorupčnej komisie v Nigérii. Sudcovia predstúpia pred súd hneď po ukončení vyšetrovania. Jeden z nich, Effiong Udo, bývalý najvyšší sudca štátu Akwa Ibom v juhovýchodnej Nigérii, je obvinený ako sprostredkovateľ, pomocou ktorého získali istú sumu peňazí ďalší štyria sudcovia - členovia volebného tribunálu. Zdroj úplatkov nebol zverejnený. Členovia volebného tribunálu prijali úplatky za to, že zmenia verdikt v prospech Imeho Umanaha, opozičného kandidáta na post guvernéra štátu Akwa Ibom. Ime Umanah však musel čeliť víťazstvu Victora Attaha, kandidáta ľudovej demokratickej strany úradujúceho prezidenta Oluseguna Obasanjoa. Skorumpovaní sudcovia boli prepustení z funkcie na základe samostatného vyšetrovania Národnej súdnej rady, ktorá je disciplinárnym orgánom súdneho systému Nigérie. Následne bol ustanovený nový volebný tribunál. ◆

GLOBALNA SPRÁVA TRANSPARENCY INTERNATIONAL 2004 O POLITICKEJ KORUPCII

Na to, aby mohli politické strany vykonávať svoju činnosť, potrebujú finančné prostriedky. Veľkosť finančných prostriedkov, s ktorými disponujú, okrem iného ovplyvňuje rozsah aktivít uskutočňovaných politickou stranou a možnosti komunikácie s voličmi. Vytvára sa tak priestor a motivácia na zneužitie verejnej funkcie s cieľom zabezpečiť finančné prostriedky nielen na vlastné ciele, ale aj pre politickú stranu, ktorú zastupuje jednotlivec¹. V tejto súvislosti možno hovoriť o **politickej korupcii**.

Transparency International (TI) vydala v marci 2004 v poradí druhú *Globálnu správu o korupcii* (angl. *Global Corruption Report 2004 – GCR*). V roku 2004 sa GCR tematicky zamerala na problematiku politickej korupcie s dôrazom na jej vplyv na prosperitu a stabilitu transformujúcich sa krajín. Autori správy uvádzajú, že voči politickej korupcii nie je imúnna žiadna krajina. „Politická korupcia znižuje reálne šance pre prosperitu a stabilitu a zároveň poškodzuje globálnu ekonomiku,“ povedal pri prezentácii GCR 2004 v Londýne predseda Správnej rady TI Peter Eigen.

Najskorumpovanejší politici na svete

GCR 2004 prezentuje detailné hodnotenie stavu korupcie v 34 krajinách sprevádzané analýzou aktuálneho globálneho a regionálneho rozvoja, vrátane Dohody OSN proti korupcii a vplyvu rozšírenia EÚ na rozsah korupcie. Na základe hodnotenia zostavila TI tabuľku najskorumpovanejších politikov posledných dvadsiatich rokov. Podrobnejšie informácie sú uvedené v tabuľke č.1.

Tabuľka č.1: PREHLAD NAJSKORUMPOVANEJŠÍCH POLITIKOV POSLEDNÝCH DVADSIATICH ROKOV

Vládny predstaviteľ		Odhad údajne spreneverených finančných prostriedkov
Meno	funkcia/krajina/obdobie vlády	
Mohamed Suharto	Prezident Indonézie, 1967 - 98	15 - 35 miliárd USD
Ferdinand Marcos	Prezident Filipín, 1972 - 86	5 - 10 miliárd USD
Mobutu Sese Seko	Prezident Zaire, 1965 - 97	5 miliárd USD
Sani Abacha	Prezident Nigérie, 1993 - 98	2 - 5 miliárd USD
Slobodan Milošević	Prezident Srbska/Juhoslávie, 1989-2000	1 miliarda USD
Jean-Claude Duvalier	Prezident Haiti, 1971 - 86	300 - 800 miliónov USD
Alberto Fujimori	Prezident Peru, 1990 - 2000	600 miliónov USD
Pavlo Lazarenko	Premiér Ukrajiny, 1996 - 97	114 - 200 miliónov USD
Arnoldo Alemán	Prezident Nikaraguy, 1997 - 2002	100 miliónov USD
Joseph Estrada	Prezident Filipín, 1998 - 2001	78 - 80 miliónov USD

Zdroj: *Global Corruption Report 2004, Transparency International (www.globalcorruptionreport.org)*.

Rozšírenie Európskej únie

V ostatnej správe GCR 2004 TI zároveň tvrdí, že korupcia je rozšírená vo väčšine nových členských krajín Európskej únie (EÚ). Tlak zo strany Európskej komisie (EK) mal na ne istý vplyv napríklad v tom, že ratifikovali príslušné protikorupčné medzinárodné dohody. Legislatívny proces však často býva nedôsledný a v mnohých oblastiach chýbajú implementačné mechanizmy. TI predpokladá, že po vstupe nových členov do EÚ sa pravdepodobne súčasne zvýši stav korupcie v nich príliš

nezmení, pretože únia sama nemá dostatočne premyslený protikorupčný systém. Po vstupe nových krajín do EÚ bude musieť EK prestať uplatňovať dvojaký meter, podľa ktorého od kandidátov vyžadovala určité protikorupčné opatrenia, ktoré členovia EÚ neboli povinní prijať.

Pravidlá financovania politických strán

V súvislosti s uverejnením GCR 2004 TI vydala pravidlá financovania politických strán (angl. *Standards on Political Finance and Favours*),

ktorými definuje podmienky nevyhnutné na transparentné hospodárenie s finančnými zdrojmi politických strán, ako aj ich volebných kampaní. Uvedené podmienky sú stanovené na základe monitoringu kľúčových volieb v tých krajinách, kde je politická korupcia vážnym a pretrvávajúcim problémom. V tejto súvislosti TI v rámci GCR 2004 uverejňuje aj expertné štúdie o regulácii politických financií, o zverejňovaní finančných dotácií do politiky a repatriácii majetku, ktorý politici nadobudli. Stručné znenie pravidiel uvádza nasledujúca tabuľka:

Tabuľka č.2: PRAVIDLÁ TRANSPARENCY INTERNATIONAL NA FINANCOVANIE POLITICKÝCH STRÁN

1. Dary politickým stranám a ich kandidátom do volených funkcií nesmú byť prostriedkami na získanie osobných alebo politických výhod. Strany a kandidáti musia konať transparentne. Vláda má zabezpečiť implementáciu legislatívy pre úpravu konfliktu záujmov.
2. Politické strany, kandidáti a politici by mali priznávať nezávislému orgánu detailné informácie o svojom majetku, o získaných daroch, materiálnej podpore, pôžičkách a výdavkoch, a to na ročnej báze, pred voľbami aj po nich.
3. Nezávislý verejný kontrolný orgán disponujúci nevyhnutnými zdrojmi musí efektívne kontrolovať dodržiavanie zákonov a opatrení. Spolu s nezávislými súdmi majú zabezpečiť, že tí, ktorí dané zákony a predpisy porušili, sa budú zodpovedať a budú náležite sankcionovaní.
4. Politické strany by mali deverzifikované zdroje hľadať prostredníctvom: štátnych dotácií, médií, podpory malých darov a členských poplatkov, kontrol firemných, zahraničných a veľkých individuálnych darov. Do úvahy by sa mali brať hraničné hodnoty výdavkov.
5. Politickí kandidáti a strany by mali zabezpečiť slobodný prístup médií k informáciám. Média by mali byť nezávislé, slobodné od politického zasahovania, a to v rámci volebných kampaní aj v širšom politickom kontexte.
6. Občianska spoločnosť by mala mať možnosť aktívne sa spolupodieľať na presadzovaní adekvátnej legislatívy v oblasti financovania politických strán a jeho monitoringu, ako aj vplyvu na politickú reprezentáciu.

Úplné znenie pravidiel je v anglickej verzii uvedené v *Global Corruption Report 2004*.

Zdroj: *Transparency International, Global Corruption Report 2004, www.globalcorruptionreport.org alebo www.transparency.org a www.transparency.sk. (V printovej verzii je materiál rovnako dostupný v Protikorupčnej knižnici TIS na Bajkalskej 25 v Bratislave.)*

¹Zemanovičová, D., Belavá, E.: *Krajinka rovných a rovnejších (Slovensko a korupcia)*. Bratislava, Kalligram 2003, s. 68.

Aký je účinný nástroj boja proti korupcii? Prof. Peter Eigen tvrdí: „Vytváranie koalícií.“

Transparency International Slovensko (TIS) usporiadala 15. apríla 2004 v priestoroch Pálffyho paláca v Bratislave výročnú prednášku. Tento rok pozvanie prijal prof. Dr. Peter Eigen, zakladateľ a predseda Správnej rady celosvetovej

mimovládnej organizácie Transparency International (TI). Na výročnej prednáške sa zúčastnili predstavitelia verejného sektora, súkromných spoločností, zástupcovia mimovládnych, ako aj medzinárodných organizácií.

Prof. Dr. Peter Eigen je zakladateľom a súčasným predstaviteľom TI. Ako expert rôznych medzinárodných organizácií (Svetová banka, OSN) sa vyše 25 rokov venoval otázkam ekonomického rozvoja v Latinskej Amerike a Afrike. Prednášal na univerzitách vo Frankfurtu, Georgtowne a Harvardskej univerzite v Bostone. V roku 2000 mu bol udelený čestný doktorát Open University. V roku 2001 pôsobil ako hostujúci profesor na univerzite Jobna Hopkinsa v Baltimore. Časopis Reader's Digest ho vyhlásil v novembri 2003, vďaka niekoľkoročnej snabe bojovať proti korupcii, za Európana roka.

P. Eigen sa ujal slova po úvodnom predstavení najnovších aktivít a publikácií TIS. Tak ako to naznačil názov *Vytváranie koalícií: účinný nástroj boja proti korupcii v nových členských štátoch EÚ*, jeho prednáška sa niesla v duchu nevyhnutnej spolupráce súkromného sektora, inštitúcií verejného sektora a organizácií pôsobiacich v rámci občianskeho sektora. Táto spolupráca sa dnes ukazuje podľa neho ako jedna zo základných stratégií pre efektívny boj proti korupcii, pretože súčasťou problému korupcie

vo všetkých krajinách sveta je tak verejný sektor, ako aj podnikatelia.

P. Eigen sa vo svojom vystúpení dotkol aj ďalších tém, ako je medzinárodná spolupráca v boji proti korupcii, znižovanie korupcie v rozšírenej dvadsaťpäťčlenej Európskej únii a problém korupcie v mladých demokraciách, medzi ktoré patrí aj Slovensko. Domnieva sa, že korupcia predstavuje osobitný problém pre rozvoj malého a stredného podnikania. Keďže slovenský podnikateľský sektor pozostáva do značnej miery z malých a stredných podnikov, tento problém je aktuálny aj u nás. Ovocie v podobe efektívneho a transparentného verejného sektora, podnikania v súlade s etickými štandardmi a celkového ekonomického a sociálneho rozvoja krajiny však nepríde, kým nebude korupcia potláčaná systémovými opatreniami zameranými na také oblasti, ako je prevencia konfliktu záujmov, zvýšenie príťažlivosti zamestnania v štátnej a verejnej správe pre jednotlivcov, ktorí budú spĺňať vysoké odborné a etické predpoklady, transparentné verejné obstarávanie, slobodný prístup k informáciám apod. Konkrétnym cieľom týchto systémových opatrení je transformovať korupciu na nevýhodný a vysoko rizikový nástroj presadzovania vlastných záujmov. K tomu všetkému sa snažia prispieť na národnej úrovni jednotlivé národné pobočky TI. Na medzinárodnej úrovni sa boj

proti korupcii premietol napríklad do prijatia dohôd iniciovaných medzinárodnými organizáciami, medzi ktoré patrí napr. OECD a OSN. Až na základe Dohovoru OECD o boji s podplácaním zahraničných verejných činiteľov, ktorý bol prijatý v roku 1997 a ratifikovaný v roku 1999, sa postupne končí situácia, keď si firmy niektorých štátov (napr. Veľká Británia, Nemecko či Francúzsko) mohli daňovo odpočítavať finančné prostriedky vynaložené na podplácanie v zahraničí. Prvý celosvetový protikorupčný dohovor bol podpísaný a schválený Valným zhromaždením OSN v decembri 2003. Aby vstúpil do platnosti, musí ho schváliť minimálne 30 štátov sveta. Dohovor OSN o boji proti korupcii považuje za trestný čin podplácanie, prijímanie úplatkov, spreneveru verejných prostriedkov, ako aj pranie špinavých peňazí. Umožňuje zabavenie nelegálne nadobudnutých aktív a vyzýva vlády, aby prijali také pravidlá hry vo forme

zákonov, ktoré obmedzia korupčné správanie. Dohovor OSN volá po medzinárodnej spolupráci pri predchádzaní korupcie a pri vyšetrovaní a obviňovaní páchatel'ov. Slabou stránkou uvedeného Dohovoru OSN je jeho vymáhateľnosť, keďže krajiny, ktoré sa podieľali na jeho vypracovaní, sa zatiaľ nedohodli na presných pravidlách jeho monitorovania, dodržiavania a implementácie. Na implementácii a rešpektovaní týchto medzinárodných dohovorov intenzívne pracuje, povedané slovami prof. P. Eigena, aj hnutie Transparency International.

Vo svojom vystúpení v Bratislave sa P. Eigen dotkol viacerých tém súvisiacich s korupciou a jej znižovaním. Ako záverom uviedol, korupcia je celospoločenský problém, ktorý sa dotýka tak súkromného sektora, verejného sektora, ako aj občianskeho sektora. Významnú úlohu v tomto procese môže zohrať práve občianska spoločnosť. Konkrétne, občianska spoločnosť by mala, podľa jeho názoru, zastávať rolu konštruktívneho kritika verejného sektora a zároveň aj partnera pri presadzovaní prijímaných protikorupčných opatrení. Návšteva P. Eigena na Slovensku bola preto pre nás motiváciou v ďalšej práci. ◆

Na prednáške v Pálffyho paláci. Zľava: prezidentka TIS Emília Sičáková-Beblavá, prof. Peter Eigen, programová riaditeľka TIS Daniela Zemanovičová.